

سخن ثبوتی برای مرکز آموزش نجوم ادیب

۱۴۰۰/۰۹/۲۵

سلام به دوست‌داران نجوم ادیب که افتخار سخن با شما در جشنواره‌تان برایم فراهم شده است. یک ماه پیش در کنفرانس بین‌المللی «نجوم ایکرانت-اصفهان» که دانشگاه صنعتی اصفهان با مشارکت مرکز بین‌المللی پژوهش در اخترفیزیک نسیبیتی ایتالیا برگزار شد، سخن کوتاهی درباره نجوم و اخترفیزیک در کشور عزیزمان گفته‌ام و امروز اجازه می‌خواهم بخشی از همان گفته‌ها را با شما بزرگواران نجوم ادیب در میان بگذارم.

ایران اسلامی سده‌های سوم تا نهم هجری برابر با سده‌های هشتم تا چهاردهم میلادی پیش‌تاز پژوهش‌های نجومی در سراسر دنیای متمدن بود. ولی به دلایل مختلف تاریخی از سده‌های سیزده و چهارده میلادی ایران مسلمان نقشی در نجوم جدید بازی نکرده است. نجوم و اخترفیزیک جدید که با کپرنیک و کپلر و گالیله و نیوتن آغاز می‌شود، پدیده سده‌های اخیر است. در ادبیات سده هجده و نوزده میلادی کشورمان، نوشته‌ها و ترجمه‌هایی از جهان خورشید مرکزی و اینکه خورشید و ستارگان از همان ماده‌ای که در روی زمین می‌شناسیم تشکیل شده‌اند می‌توان پیدا کرد. از بعضی افراد علاقه‌مند به آسمان هم که تلسکوپ‌های کوچکی برای تماشای آسمان داشتند می‌توان سراغ گرفت.

با تأسیس دانشگاه تهران در سال ۱۳۱۴ توجه به نجوم و اخترفیزیک جلب می‌شود. در برنامه‌های دانشگاه تهران می‌توان مکانیک سماوی، فیزیک خورشید و مقدماتی از نسبیت خاص و عام را دید. تأسیس مؤسسه ژئوفیزیک دانشگاه تهران به ابتکار دکتر حسین کشی‌افشار، رخداد میمونی در ورود اخترفیزیک و نجوم به کشور است. رصدخانه خورشیدی آن نقش بزرگی در شناساندن نجوم در بین دانشگاهیان و دانشجویان کشور داشته است.

دانشگاه شیراز در دهه ۱۳۴۰، دانشگاه‌های تبریز و مشهد چند سال بعدتر و دانشگاه اصفهان شما در اوائل دهه ۱۳۵۰ به گونه برنامه‌ریزی شده به آموزش و پژوهش نجوم و کیهان‌شناسی پرداخته‌اند. شیراز رصدخانه ابوریحان بیرونی‌اش را در ۱۳۵۰ آغاز و در ۱۳۵۵ برای رصد اجرام آسمانی آماده داشت.

همراه با این گسترش‌های آکادمیک، نجوم آماتوری و انجمن‌های حرفه‌ای و آماتوری نیز پا گرفته است. اندیشه تأسیس انجمن نجوم در سال‌های ۴-۱۳۵۳ به میان آمد و احیای دوباره آن در سال‌های ۱۳۷۰ در درون انجمن

فیزیک انجام گرفت و الحمدلله امروز یکی از پر جنب و جوش ترین انجمن های علمی کشور است. همراه با انجمن نجوم، گردهمایی های آماتوری و آموزشی نجوم که مرکز آموزشی نجوم ادیب یکی از موفق ترین های آن هاست، پا گرفته است و امروز سی و چند سالگی آن را جشن می گیرید. تبریک می گویم و بسیار خوشحالم در این جشن همراهتان هستم و شاهد موفقیت هایتان هستم.

یکی از بزرگوارانی که در گسترش نجوم ادیب نقش محوری بازی کرده، دوست و عزیز از دست رفته ام زنده یاد استاد احمد کیاست پور است. آشنائی من با او به سال های ۱۳۵۰ برمی گردد- او در دانشگاه اصفهان و من در دانشگاه شیراز. هر دو کم و بیش یک سن و سال داشتیم، آموزش رسمی نجوم و اخترفیزیک دیده بودیم، در گذشته هایمان نیز وجوه مشترک داشتیم. هر دو فعالیت های حرفه ای مان را از مؤسسه ژئوفیزیک تهران و مطالعات ژئومغناطیس آغاز کردیم. در سال های ۷۰ و ۸۰ در انجمن نجوم و در گردهمایی های مختلف با هم مشورت و هم فکری می کردیم. یادش بخیر و راهش پر راهرو باد.

از اینکه فرصت کرده و چند کلامی با شما نجوم دوستان ادیب هم سخن شدم خداوند را شاکرم و به خدا می سپارم تان.

یوسف ثبوتی

فرهنگستان علوم و

دانشگاه تحصیلات تکمیلی علوم پایه - زنجان

زنجان، ۲۵ آذر ۱۴۰۰